

מחמדי התורה

לע"נ זקני מו"ר
האדמו"ר מערלי
הגה"ק רבינו
יוחנן בן רבי משה
בעל האמרי סופר
עלה בסעודה השמימה
י"ג לחודש
אדר א' תשע"ו
זכותו יג עלינו
ועל כל ישראל

לע"נ אמו"ר
הגה"צ רבי
חיים יעקב מנחם
שוורץ זצ"ל
דומ"צ ק"ק צאנז
בעל ה"יחי יעקב"
נלב"ע
ליל שבת קודש
פרשת וישלח
ט"ז כסלו תשפ"ג

חמדת הדרוש

ביאור דברי משה רבינו שאמר זה משלי

בתורה"ק בפרשתינו (א- י"א) ה' אלוך אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם. וברש"י, אמרו לו ישראל למשה אתה נתן קצבה לברכותינו אמר להם זו משלי, והוא יברך אתכם כאשר דבר לכם, וצ"ב הכוונה.

א'

משלי בעוה"ז משל הקב"ה בעוה"ב

במשכיל לדוד ביאר- עפ"י מאי דאמר חז"ל (יומא כב:), כתיב והיה מספר בני ישראל וכתוב אשר לא ימד ולא יספר, ואיתא במדרש לא קשיא כאן בעוה"ז והיה מספר, כאן בעוה"ב אשר לא ימד ולא יספר, והוא שאמר להם משה, כאן בעוה"ז זה משלי ותוכלו לספור אלף, אולם שכן העתיד יהיה אשר לא ימד ולא יספר, (ויעו"ע בחת"ס עה"ת דכתב כע"ז).

ב'

משה שהציל את ישראל פעמים מכלייה שקול כנגדם אלף פעמים

ההפלאה בפנים יפות ביאר- עפ"י מאי דאיתא במדרש (במדבר י"ד- י"ב) דהקב"ה בירך את משה פעמיים ואעשה אותך לגוי גדול א'- במרגלים ב'- במעשה העגל, ואמרו חז"ל (תוספתא סוטה פ"ד ה"א) מדה טובה מרובה ממדת פורענות חמש מאות, דבמדה טובה כתיב נוצר חסד ל"אלפים", ובמדת פורענות כתיב על שלשים ועל רבעים, ואם בחטא העגל או המרגלים לא היה משה מתפלל על ישראל היה ח"ו כליה על שישים רבוא של ישראל, א"כ עתה שבזכותו נתקיימו ישראל פעמיים וכל מדה טובה הוא כפול חמש מאות הרי דיש לו אלף פעמים שישים רבוא, והוא שאמר להם אני נתן לכם לכל אחד אלף וזהו משלי שיש לי בזכות מה שהצילתי אתכם.

ג'

רק כששמעו המצוות מהש"ת עושין רצונו של מקום

בליקוטי מהר"ם ביאר- עפ"י מאי דאמר במדרש שבשעה ששמעו ישראל אנכי ולא יהיה לך נעקר יצה"ר מלבם וכיון שאמר דבר אלה עמנו ונשמעה חזר יצה"ר ללבם, ובוה ביארו והיה מספר בני ישראל כשאינן עושין רצונו אשר לא יספר כשעושין רצונו של מקום דכיון ששמעו משה אזי חזר להם היצה"ר ואין עושין רצונו ובוה והיה מספר, משא"כ כששמעו מפי הקב"ה עצמו ונעקר יצה"ר מלבם ועושים רצונו של מקום אזי יהיה אשר לא יספר מרוב, וזהו שאמר להם מה שאתן קצבה זה אם תקיימו מה שאנכי אומר אליכם וזהו שאמר זה משלי, ואולם אם תשמעו אל דברי ה' אזי יברך אתכם כאשר דבר לכם אשר לא יוכל לימנות.

ד'

אדם בזמן מתן תורה שקול כאלף אנשים בדור שאח"כ

בישמח משה ביאר- (בשבוע זה חל יום הילולא דיליה כ"ח תמוז), עפ"י"מ שראה כתוב, דבדור של מקבלי התורה כל אחד היה שקול כנגד אלף אנשים של דור אח"כ שנאמר דבר צוה "לאסף" דור, והיינו למי שצוה את התורה הרי נחשב כאלף לדור של אח"כ, והנה ידוע דמשה שקול כנגד כל ישראל, הרי דהיה בעצמו שישים רבוא פעמים אלף כמספר מקבלי התורה, וכל אחד מהם היה כאלף אנשים של הדור הבא אחרים, וזהו שדקדק לומר ה' אלוך יוסף עליכם "ככם" אלף פעמים דלגבי הדור הזה הוא שווה אלף פעמים כהם, וזהו מאי דאמר זה משלי.

ה'

כאשר הישועה מפני שאנו בנים לה' הוא ללא גבול

בקרן לדוד ביאר- דהנה הוצא שיעור לו זכות אבות אי אפשר רק באם הולך בדרכיהם ובעקבותיהם, אולם ידוע ידענו שאף שתמה זכות אבות יושיענו הש"ת ולא יטשנו, וכמאמר"כ כי לא יטוש ה' את עמו בעבור הגדול שמו, הרי דבזמן שישאל נושעים בזכות אבותם אין הישועה מובטחת אלא בהולכין בדרכם אולם אם ישועתנו מהש"ת אזי אפי' אם ח"ו איננו הולכים בדרכי אבותינו עכ"ז לא יטשנו, והנה משה אמר להם ה' אלוך אבותיכם הזכיר להם זכות אבות ולזה אמרו לו אתה נתן קצבה לברכותינו דהא רק מי שהולך בדרכי אבות ראוי, לכן אמר להם זה משלי, אולם הש"ת יתן לכם כאשר דבר לכם אפי' אם אינכם זכאים ח"ו בעבור הגדול שמו.

ואפשר לפי דבריו לבאר, דזהו כוונת הקרא ישראל נושע בה' תשועת עולמים והיינו דאם הישועה אינה באה מחמת זכות אבות אלא מהש"ת אזי בכל מצב לא יטשנו ונושע תשועת עולמים- (מחמדי התורה)

ו'

ירמוז דמשה ששמע כל התורה מפי הגבורה יכל להבטיח שכר

בברכת יצחק (תלמיד הכת"ס) ביאר- ויבואר נמי הפסוק, טוב לי תורת פיה מאלפי זהב וכסף, דיש לתמוה היאך דימה התורה לזהב כלל, הא שכר מצוה בהאי עולם ליכא, אולם כל טעמא דליכא שכר מצוה וליכא איסור דביומו תתן שכר, כבר כתב הישמח משה כיון דהתורה נתנה ע"י שליח, וקיי"ל בהשוכר את הפועלים דבכה"ג ליכא איסורא, אולם ב' דברות אנכי ולא יהי לך ששמענו מפי גבורה בזה יש שכר גם הא עלמא, והיינו אין ישראל נוזנים אלא בזכות האמונה, וזהו דאמר דוד טוב לי תורת "פיה" מה ששמענו מפי הגבורה דבזה יש שכר בהא עלמא, ולכן דימה רק זה לאלפי זהב כסף.

והנה, היאך אמר משה לישראל זה משלי, הא שכר מצוה בהאי עולם ליכא, אולם כיון שרבינו משה שמע כל התורה מפי הגבורה איז יל ש שכר מצוה בהאי עולם, והיינו דאמר להם זה משלי, והקב"ה יוסף עליכם אלף פעמים.

ב ת ו ה " ק
ב פ ר ש ת י נ ו
(ב- כח)
א ו כ ל ב כ ס פ
ת ש ב י ר נ י
ו א כ ל ת י

חמדת ההלכה

היאך נאסר פת עכו"ם הא דבר המפורש בתורה להיתר

ומים בכסף תתן לי ושתיתי רק אעברה ברגלי.

ואמרו חכמינו ז"ל (ע"ז לז:), דמהאי קרא ילפינן מאי דאיתא במשנה (שם לה:), דכל דבר שבשל הגוי על אף דאין בהם דבר איסור, אסור באכילה, וכמאמרם מנהני מילי א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אמר קרא אוכל בכסף תשביירני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי, מה מים שלא נשתנו אף אוכל שלא נשתנה.

וכך קיימא לן להלכה, ברמב"ם (פ"י מל' מאכלות אסורות ה"ט), ובשו"ע (יו"ד סי' קיג סעיף א-ב), דאסור לאכל פתן או בישוליהן ואפילו במקום שאין לחוש לגיעוליהם, אולם פסקו דמדאורייתא שריא, ואיסור דרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא הוא.

פלוגתת הראשונים אי דין בישול קודמת לגזירת פת עכו"ם

ובתוס' (ע"ז שם ד"ה והשלקות), והרמב"ן והריטב"א והמאירי, סברו דגזירה זו קדומה יותר מהגזירה על פת גוים, עד שסברו בתלמוד לומר שאיסורה מן התורה, ודלא כפת עכו"ם שאיסורה מדרבנן משום איסור חתנות, וכשגזרו על בישולי גוים לא גזרו על פתם, לפי שאין בפת כל כך חשש של חתנות, ואפי"ה ובישול הם שני דברים, ולכן אין האפי"ה נכללת בכלל גזרת הבישול, אולם שיטת הרבה ראשונים דכפי ששנינו בחז"ל (במשנה לה: שם), דקודם גזרו על הפת שיש בו קירוב דעת יותר מבתבשילים, ואח"כ הוסיפו הגזירה על בישוליהם כך כתב הריטב"א בשם הר"מ.

קושיית הפני מבין דהיאך אסרו הא מפורש לתורה להיתר

והקשה בשו"ת פני מבין (או"ח סי' קס"ח), לפי דברי ה"ט"ז הידועים (יו"ד סי' קי"ז), דדבר המפורש בתורה להקל אין כח ביד חכמים להחמיר בזה ע"ש, א"כ קשה דהרי בתורה לכאורה מפורש להיתר פת עכו"ם דכתיב (דברים כ"ג, ה), לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה' על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים וגו', וא"כ מפורש דפת עכו"ם מותרת, והיאך יכלו חז"ל לאסור פת עכו"ם.

ויש לתרץ בפשטות, לפי דברי הפוסקים המפורסמים יעו' בשו"ת חת"ס (ליקוטים סי' נ"ב), ובשו"ת שואל ומשיב (סי' קי"ד), ועוד הרבה אחרונים ואכמ"ל, שהקשו דהיאך אסר רבינו גרשום להנשא לשתי נשים, אחר שהתורה אמרה כי תהיין לאיש שתי נשים וכו', וביארו דהתורה לא כתבה להדיא שמותר להנשא עם שתי נשים, אלא כתבה כי תהיין אזי הדין הוא כך וכך, ובהאי לא קאמר ה"ט"ז דדבר "המפורש להיתר" דלאו מפורש הוא.

לא מקרי מפורש להיתר

ובזה יתבאר גם בכאן בפשיטות, דבתורה אין מפורש כלל דאי היו עמוני ומואב נותנים לבנ"י לאכול היה מותר להם לאכול, ורק הם עשו מעשה נבלה בכך שראו את בני ישראל של רעבון וצמאון הציעו להם לאכול ולשתות. אך אה"נ גם אם היו מציעים, יתכן שהיה אסור לבנ"י לאכול מזה, כנלענ"ד.

המשך חכמה פירש דברי הגמרא בעניין אחר

ובטרם נרחיב בזה, יש להביא בכאן דברי המשך חכמה על קראי דפרשתינו ובוה יסולק קושיית הפני מבין ממילא, שכתב דיתכן

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

התירה בקרא על דבר אשר לא קדמו, רק שאסרו מחמת איסור אחר שהוא משום חתנות, בזה יש כח ביד חכמים לאסור.

יש לתלות בזה פלוגתת הבבלי והירושלמי

ודאתינא להכי, יש לומר בעוד אופן, דהנה **בירושלמי** (ע"ז פ"ב ה"ח), הביא דין זה מקרא קמא דפרשתינו דכתיב גבי בני שער (ב-ו), **אכל תשברו מאתם ואכלתם וגם מים תכרו מאתם ושתיתם**, מהפסוק הקודם דמה מים שלא נשתנו, אף אוכל שלא נשתנה, ומכאן ילפינן דאי לא נשתנה ע"י האור מותר לאכול מהעכו"ם ואי נשתנה אסור ע"ש, וכן מובא הפסוק הקודם **בשאלתות דר'** אחאי גאון (שאלתא קמ"א), וכן הוא בפירוש **הרוקח** (דברים), שהביא הלימוד בפסוק זה.

ויש אחרונים שרצו לחלק, דמקרא קמא נלמד דזה דאורייתא, ולא אסמכתא בעלמא, וסבירא להו דכן הוא שיטת הירושלמי, ולכך הביא מקרא זה דכתיב בה יותר מפורש דשווה האוכל לשתיה וגם מים דהיינו דהמים הוא כהמשך מהאוכל ולכך מה מים שלא נשתנה כך האוכל, אם כך לפי זה כיון דיש קרא האוסר שוב אי אפשר לומר הא דבר המפורש לתורה בהיתר, דהא גם אסר לן קרא להדיא, והא דעל אשר לא קדמו תכם בלחם קאי על עמון ומואב שברשעותם לא נתנו לישראל מעצמם.

תבנא לדינא

בישול עכו"ם ופת עכו"ם - שיטת התוס' הרמב"ן הריטב"א והמאירי דבישול עכו"ם גזירה קודמת לפת עכו"ם, **שי' הר"מ** המובא בריטב"א שקודם גזרו על הפת אח"כ על בישוליהם, מקור הדין, להבבלי מאוכל בכסף תשברני, להירושלמי לשאלתות ולהרוקח מאוכל תשברו מאתם ואכלתם וכו', נפק"מ לדינא אם הוי איסור דאורייתא או דרבנן.

קושיית הפני מבין - דהיאך אסרו הא דבר המפורש בתורה להיתר, א- לא מפורש הוא רק בא להענישם שהם מעצמם לא הוציאו וכדברי הפוסקים בחדר"ג (**מחמדי התורה**), ב- הוי בשעת מלחמה ז' עממין והתירו אפי' קדלי דחזירי (**משך חכמה - פני מבין**), ג- לשי' הפוסקים דרק בעיר חוששין לחתנות הרי כאן הוי במדבר וכדין שדה דליכא חשש חתנות (**פני מבין**), ד- היכן שחז"ל אוסרים דבר המפורש להיתר מטעם אחר יש כח בידם לאסור (**פני מבין**), ה- להשיטות דלקרא דיליף הירושלמי הוי דאורייתא שוב לא קשה מידי דהתורה אסרה (**מחמדי התורה**)

פירוש דברי חז"ל הנ"ל בסוגיא דע"ז, דמה מים ראויים תיכף מנתינה לשתיה, כן האוכל שייאכל תיכף מותר אז לאכול, אף אם נשתנה אצל הגוי, רק שלא ישתנה אחר המכר אצל הגוי, משום דבמלחמות שבע אומות אישתראו אף קדלי דחזירין (חולין יז.), ואם כן מה שנתבשלו קודם שהיו ברשות ישראל שרי, דהוי כמו שלל דעו"ג, רק לאחר שיהיה קנוי לישראל לא יתבשל על ידי העו"ג, דאז הוי כשלל דידהו.

והנה כדברים אלו, רצה הפני מבין לתרץ, דהא במלחמת ז' עממין התירו אפילו קדלי דחזירי, רק דקשה הא מהאי קרא גופיה דאירי במלחמת עממין, מינה ילפינן כל דין איסור בישול ופת עכו"ם, הרי דגם אז החמירו על עצמן, ולכך תירץ בענין אחר, אולם להנ"ל לדברי המשך חכמה כוונת הדברים פשוטים הם.

כיון שהיו במדבר נחשב כשדה שלא אסרו בו פת עכו"ם

עוד תירץ, דכיון דכל האיסור הוא מחמת חשש חתנות, סבירא להו להרבה פוסקים הובאו **ביתא יוסף** (ס' ק"ב), דגזירה זו הוא דווקא בבית דיש יותר לחשוש איסור חתנות, אולם בשדה כאשר הוא נותן לו ליכא למיגזר, ובה יתבאר שפיר, כיון דהוי במדבר ובזמן מלחמה ורק רצו לעבור דרך ארצם, תו הוי דינא כשדה דליכא חשש חתנות ולכך התירו, ואין מכאן ראייה שמותר פת עכו"ם והיטיבו אשר גזרו ז"ל אפת עכו"ם דלא מצינו בה היתר.

אולם דעת הרמב"ם (הובא בב"י שם) דאפילו בשדה אסור, ומכוח הני קושיית תירץ, כפי מצינו הרבה אחרונים שיצאו לחדש, דהא שכתב הט"ז דאין כח ביד חכמים לעקור דבר המפורש בתורה להיתר, היינו דווקא היכן שחכמי רוצים לאוסרו מטעם האיסור עצמו כמו ריבית עכו"ם לאסרו מדין ריבית אי אפשר להם לחמים דהא התורה התירה להדיא רבית עכו"ם.

היכן שאסרו מחמת איסור אחר יש כח בידם

אולם, היכן שבאו חז"ל לאסור אפילו דבר המותר, מחמת טעם אחר, כמו בריבית אסרו מטעם שלא נלמד מתועבות הגויים האלה, (ויעו' **בשור"ת חכם צבי** ס' כ"ו דהיינו טעמא דגזל עכו"ם אסור, לא מדין גזל עצמו, אלא מטעם שלא יתרגל האדם לגזול, דאחרי שהוטבע בו הרגל גזילה אפילו בגוי, חוששין שמתוך הרגל זה יבוא לגזול מישראל), בכהאי גוונא יש כח ביד חכמים.

הרי דכאן בפת עכו"ם, שלא אסרו מחמת איסור הפת עצמו, דהא התורה

חמדת התורה

היאך נשא משה ק"ו על מלחמה הא אין עונשין מה"ד

בתורה"ק בפרשתינו (ב-ט) ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה כי לא אתן לך מארצו ירושה כי לבני לוט נתתי את ער ירושה.

ואמרו (ב"ק לח.) וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות, אלא נשא משה ק"ו בעצמו ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב אמרה תורה צרו את המדינים והכיתם אותם, מואבים עצמן לא כל שכן.

ויש להקשות, **היאך רצה משה לעשות מלחמה עמם מק"ו**, הא קי"ל **בכמה דוכתי אין עונשין מן הדין**.

א'

קיימא כשיטת ר"ש דעונשין מן הדין

בפרשת דרכים (דרוש י') תירץ - דאפשר לתרץ דהאי אגדתא דגמ' קיימא כשיטת רבי שמעון דס"ל דעונשין מן הדין, ובזה יובן דלא קשה מידי, דכיון דעונשין מן הדין רצה משה לעשות עמם מלחמה ועל כן אמר ליה הקב"ה אל תצר את מואב.

ב'

דווקא בישראל אין עונשין מן הדין משא"כ בבן נח

עוד תירץ שם - ד"ל דהא דאין עונשין מן הדין הוא דווקא בישראל, משא"כ בבן נח עונשין מן הדין, ולזה כאן גבי מואב דבני נח נינהו רצה משה לעשות עמם מלחמה מק"ו, ולכך אמר ליה הקב"ה אל תצר את מואב.

ויבאר היטב לדברי **המהרש"א** (סנהדרין סד.) במקור וטעם הדבר דאין עונשין מן הדין, דאמרינן התם במעביר זרעו למולך, דמי שהעביר כל זרעו ולא רק חלק מזרעו פטור, וביאר המהרש"א דטעמא בעי, דאם המעביר חלק מזרעו חייב, היאך נימא דהמעביר כל זרעו יהיה פטור אתמהא? אלא ע"כ מכאן למדים לכל הש"ס דינא דאין עונשין מן הדין.

וביאר בטעמא דמילתא, דכיון דהעונש בא לכפר על העוון שעשה האדם, הרי דיש לומר דדוקא מי שעשה עבירה שאינה חמורה כל כך, אזי העונש מכפר, משא"כ מי שעושה העוון החמור, אולי אין העונש די בכדי העונש לכפר על עונו, ולכן אין מענישין אותו, וזהו דווקא בישראל משא"כ בגויי הארץ מענישין מן הדין.

ג'

היה לו טעם לדבר אחרי ציווי השי"ת על מדין

וביד דוד (ב"ק שם) תירץ - דלמאי שכתבו התוס' (שם) דהקב"ה הקדימו לצוות עליו שלא יתגרה מלחמה עם מואב, וטעמא שעשה ה' כן הא ממילא לא היה משה מתגרה כלל עם שום אומה כיון דעיקר רצון משה היה להוליך את ישראל לארצו ומה לו להתגרות עם האומות היושבים חוץ לארץ ישראל, אולם עתה שהתחילו עם ישראל והקב"ה ציווה על המדינים צרור את המדינים היה משה נושא ק"ו מעצמו כדי להנקם מהם ולכן היה צריך הקב"ה לצוותו על זה.

ד'

פלוגתת התלמוד והספרי אי עונשין מן הדין או לא

ובספרו שלל דוד (עה"ת) תירץ - דמה דכתב הפרשת דרכים דבגויים עונשין מן הדין, לאו מילתא דפשיטא דהא בספרי פר' מטות איתא להדיא דאפילו בבני נח אין עונשין מן הדין, הרי דפלוגתא הוא בין התלמוד להספרי, דלהתלמוד עונשין מן הדין ולהספרי אין עונשין מן הדין, לכן נשא משה ק"ו דסבירא ליה כהתלמוד דעונשין מן הדין.

ה'

הוה רק גילוי מילתא ובכה"ג עונשין מן הדין

ובספר ברך יצחק תירץ - דכיון דראה שהקב"ת ציווה צרור את המדינים הרי דהקב"ה גילה דעתו דמי שעושה כנגד עמו יצאו עליו על מלחמה, הרי זה כגילו דעת לכל מקום ובכה"ג עונשין מן הדין דאין זה כי אם גילוי דעת, ולכן נשא ק"ו לעשות עמהם מלחמה ואמר לו הקב"ה אל תצר את מואב (ויעו' בארוכה **בישמח משה** בפרשתן שהארץ בזה טובא לתרץ האי קושייתא).

נחמד ונעים

רעיונות נפלאים ומחודדים בפרשה

ירומן דין דכולם באבק ל' הרע

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל- אמרו חז"ל (ב"ב קס"ה), מיעוטן בעריות ורובן בגזלן באבק לשון הרע, אלה ראשי תיבות א'בק ל'שון ה'רע, וכוונת הכתוב אלה היינו אבק לשון הרע, אשר דבר משה אל כל ישראל.

ויבאר עוד, דאמרו חז"ל דאלה הדברים שדבר משה היה ביום ג' לפטירת אחי אהרן, ופרכין הא אבל הוא ואסור בתורה, ומשני רבים צריכים לו שאני, וזהו כוונת הכתוב אלה הדברים אשר דבר משה, וא"ת היאך אמר הא היה בתוך ג' ימים לאבלות, לזה קאמר קרא אשר דבר משה אל כל ישראל, ורבים צריכים לו (תפארת יהונתן)

ירמוז דרך התשובה

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל בני ישראל וכו'- הנראה לבאר דרמו לן קרא דרך התשובה באם היה לו להאדם ירידה בעבדות ה' **בעבר הירדן-** אם עבר על האדם ירידה **במדבר-** שיעשה אדם עצמו כהפקר כמו המדבר, **בערבה-** שיהיה בערבות כל ישראל ערבין זה לזה, **מול סוף-** רמז לן שיהא נגד עינו יום המיתה סוף כל האדם, **בין פארן ובין תופל-** ירמוז שידע האדם מה העיקר ומה התפל כדרך שאמרו לנו חז"ל עשה תורתך קבע ומלאכתך ארעי, שידע מה יש לפאר ומה הוא התפל **ולבן-** ומכוח כל הני המצוות ילבונו כל עוונותיו וכמאה"כ אם יהיו חטאים כשנים כשלג ילבינו, ו**חצירות-** ובזה יזכה ליכנס לחצר בית המלכות דקוב"ה ושכינתיה, **ודי זהב-** ויבין אז כי כל עניני הגשמיות אינם והעיקר לעשות רצון אבינו. (מחמדי התורה)

ירומז דין אבלות על חורבן הבית

אחד עשר יום מחורב- יתבאר דכאן רומז את אשר ישראל מבכים אחד עשר יום בכל שנה ושנה על חורבן הבית, תשעת הימים של חודש אב, וי"ז בתמוז, ועשרה בטבת שכולם הם לזכר החורבן, וזהו אחד עשר יום היינו שזכר יש אחד עשר יום, מחורב מזמן חורבן הבית לזכור את המקדש. (כלי יקר)

ירומז דעל ידי האחדות יש להנהיג כח יותר לישא משא העם

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם- הנראה לבאר דרמו להם משה עפ"י מאי דאמרו חז"ל (סנהדרין ו:), דכשיש אהבה אחד לשני אזי מקום יש להם בחודו של הסכין, וחלילה אם לא אזי אפילו שישים אמה לא יהיה להם די, וזה שאמר להם משה רבינו לישראל איכה אשא לבדי, והטעם שלא היה יכול לשאת אותם כי לא היה כולם באחדות, והיה ביניהם מדון ומריבה, ולכך לא היה יכול שאתם, וזהו **איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם**, והטעם שאני יכול הוא **ורבכם** כיון שאין ביניהם אחדות. (מחמדי התורה)

ירומז כי כשישראל באחדות אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם

היום הזה אחל תת פחדך ויראתך על כל העמים וכו'- הנראה לבאר כי היום הזה קאי על מתן תורה שגם בה נאמר "היום הזה" נהיית לעם, והנה מתן תורה היה באחדות כהנאמר ויחן שם ישראל נגד ההר, ודרשו בזה כאיש אחד בלב אחד, ועוד אמרו כשישראל באחדות אין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם, וזהו כוונת הכתוב **"היום הזה"** היינו מרומז על האחדות שהיה במתן תורה שנאמר היום הזה נהיית לעם, בזה הזכות אחל תת פחדך ויראתך, לשון יחיד, לרמוז כי כשעם ישראל באחדות, בזה יוכלו לנצח כל גויי הארץ, וזהו **פחדך ויראתך על כל העמים**.

ואפשר בכוונת דברי התנא רבי עקיבא שאמר **"ואהבת לרעך כמוך- זה כלל גדול בתורה"**, והיינו ברצונו לרמוז דמה שזכו ישראל בתורה היה על ידי האחדות, וזהו כוונת אמרו, ואהבת לרעך כמוך היינו בזכות האחדות זכו בתורה, ולכך גם עתה הרוצה לזכות בתורה הוא על ידי האחדות, וזהו כלל גדול בתורה, אז זוכה לתורה, וזהו נמי כוונת התנא (אבות פ"ו) במ"ח דברים התורה נקנית בדיבוק חברים וכו'. (מחמדי התורה)

ירומז לדין דאם ב' אנשים ושמים טוביה הת"ח קודם

ואצוה את שופטים בעת ההיא לאמר שמוע בין אחיכם ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו- אפשר לרמוז למאי דפסקין (חז"מ ס' רנ"ג), שכבי מרע שאמר נכסי לטוביה ובאו שני טוביה, הדין הוא דת"ח קודם, או שכן או קרוב, וז"ש לאמר שמוע בין אחיכם, אמירה שמשמעה בין אחיכם לאחד מהם ולא נודע למי, אז ושפטתם צדק, בין איש דהיינו צדיק וחכם, כמשא"ל על פסוק כלם אנשים דחשובים היו, לומר שאם האחד איש באנשים גברא בגוברין וחשוב מצד חכמתו וצדקתו הוא קודם, ובין אחיו שאם האחד קרוב כמו שפירש"י על פסוק כי אנשים אחים אנחנו דהכוונה קרובים, אף אנו נאמר בין אחיו ר"ל קרוב דאם האחד קרוב הוא קודם ובין גרו שכונו. כן נראה דרך אסמכתא. (חומת אנך להחיד"א)

מותר לאדם לתבוע את חותנו לדין

ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו- ובספרי גרו זה חותנו, ויבאר עפ"י שפסק הט"ז (י"ד ס' רמא סק"ב), שהבן לא יתבע את אביו לדין, שלא יבוא לידי קללת האב אם יתחייב שבועה או חרם אלא יקנה תביעתו לאחר, וסד"א דכיון דחייב אדם בכבוד חמיו כאביו, ופסקין כן (י"ד ס' ר"מ ס"ק כ"ד), אזי גם לא יתבענו ויקנה תביעתו לאחר, קמ"ל ובין גרו זהו חתנו, דאין כאן אסור קללה כמו באב. (טעמא דקרא)

ירומז לדין דמודה מקצת הטענה יתחייב אפילו אם הוא עז פנים

לא תכירו פנים במשפט- אפשר דמרומז כאן הא דאמרו חכמינו ז"ל (ב"מ ג:), מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, ופירשו רש"י ותוס' (שם) דהכוונה מפני מה לא חשבו אותו כמשיב אבידה לפטרו, שלא כפר בכולו, ויהא נאמן במגו דאי בעי כופר הכל, ולזה אמרו אין אדם מעיז בפני בעל חובו.

הרי דמן הדין היה, באדם עז פנים, אף מודה במקצת לא ישבע, משום שיש לו מיגו של כופר הכל, שהוא היה מעיז לכפור גם בפני בעל חובו, לכך אמרה תורה לא תכירו פנים במשפט, דהנה אדם עז פנים ניכר בפניו וכדברי ישעיה הנביא, הכרת פניהם ענתה בם, וברש"י הכרת פניהם ניכרים הם בעזות פניהם, ואת זה אסרה תורה לדין, שלא יפסוק דין אחר על פי מה שמכיר בפניו. (פנים יפות)

עמידת חמה ולבנה הוא כתפילין שנקראית פאר

היום הזה אחל תת פחדך על פני כל העמים תחת כל השמים- וברש"י למד שעמדה חמה למשה ביום מלחמת סיחון ועוג ונודע הדבר תחת כל השמים, אפשר בזה יבואר מאי דאמרו חז"ל (ברכות נח:), לבאר קרא לך ה' הגדולה והתפארת, דתפארת זו חמה ולבנה שעמדו ליהושע, דיש לתמוה מאי שייך לזה לשון תפארת, אולם לפי שהנס הזה נראה בכל העולם כולו וראו כל עמי הארץ ויראו מפני ישראל, ומצאנו בתפילין דרשו (ברכות ו:), וראו כל עמי הארץ וגו' ויראו ממך אלו תפילין שבראש, הרי שעמידת חמה ולבנה דומה לתפילין שבראש, ותפילין נקראו פאר (שם טז:), פארך חבוש עליך, ולזה דרשו כאן והתפארת זו עמידת חמה ולבנה. (צל"ח ברכות שם)

שבו בתשובה כלפי משה ולא אל ה'

ותאמרו אלי חטאנו לה' וכו' ואמרו אליכם אל תעלו ההרה וכו' כי אין ה' בקרבכם- ויש להבין, מאחר שחזרו בתשובה למה אמר להם ה' אל תעלו כי ה' בקרבכם, הלא אין דבר העומד בפני התשובה, וי"ל כי לא חזרו בתשובה שלימה רק אמרו למשה כי אמר להם שחטאו, אמרו לו חטאנו לה', אולם לא שבו אל ה' עצמו, וזהו שאמר להם משה ותאמרו "אלי" חטאנו לה', אולם אין ה' בקרבכם, שלא שבתם מעומק לבכם אל ה'. (אלישיך הק')

חמדת הפרשה

מה טען משה על ישראל הלא אזלינן בתר רוב שאמרו לא נעלה

בתוה"ק בפרשתנו (א- כה) ויקחו בידם מפרי הארץ ויורידו אלינו וישיבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר ה' אלוהינו נתן לנו.

וברש"י ויאמרו טובה הארץ, מי הם שאמרו טובתה יהושע וכלב.

ויש לתמוה, דאם כן מה טענה היה לו למשה על ישראל שלא קבלו את מה שאמרו כלב ויהושע, הלא כיון שעשרה שבטים אמרו להם שלא לעלות, ורק שניים אמרו להם לעלות, הלכו בתר רוב דיעות שאמרו לא לעלות.

א'

היכן שהקב"ה שם או בדבר אמוני לא שייך רוב

הרמב"ן תירץ- דטענת משה היה דכיון דהקב"ה כבר אמר להם דארץ טובה הוא, ועתה גם שני הצדיקים הגולים אמרו כדבר ה', תו כבר לא שייך כאן רוב, דלא ראי זה כראי זה, מצד אחד הקב"ה וצדיקיו ומצד שני הני המרגלים.

עוד תירץ, דהלא גם הני עשרת השבטים אמרו טובה הארץ כדאיאת (במדבר ג'), רק שאמרו אנשים ילידי הענק ושהם אנשים חזקים, הרי דלגביה דהארץ טובה ליכא רוב, אלא ולם אמרו שהארץ טובה, רק דבריהם סרה היה רק ההצלחה במלחמה נגדם, והוא כבר דבר אמוני, התלוי באמונה, וזה היה טענת משה היאך אינם מאמינים בהקב"ה.

ב'

לא היה בזכות גבורתם רק במתנה ולא שייך רוב

האור החיים הק' תירץ- דכיון דכל קבלת ישראל את ארצם לאו מצד גבורת ישראל, אלא מצד מתנה מאת ה', הרי ה' ילחם לך, ואין בזה שום סתירה להכחיש שאנשי העיר תקיפים וחזקים שאמרו המרגלים, כיון דהוא אשר דבר ה', שאינו תלוי בהם כלל אלא בו, וכמאה"כ הארץ אשר נותן לבני ישראל, אם כן אין טענתם טענה ולא שייך כאן רוב כלל.

ג'

המעט עבידא לגלויי והרוב לא אין בזה כללי הרוב

המהר"ל דסקין תירץ- למאי דאמרו (יבמות צג:), מילתא דעבידא גלויי לא משקרי אנשי, הרי במה שאמרו כלב ויהושע דארץ טובה, הוא עבידא לאגלויי ולא משרי, אולם שאר המרגלים אמרו נתנה ראש ונשוב מצריימה, הרי לפי דבריהם שלא רצו שיתברר הדבר, ולא עבידא לאגויי ויש חשש שמשקרי, לכך אפילו אם הם הרוב, מ"מ כיון דמה שאמרו כלב ויהושע עבידא לאגלויי ומה שהם אמרו לא עבידא לאגלויי, לא אזלינן בתר רוב.

ד'

דברי שאר המרגלים מחמת נגיע ובטל טענותיהם וליכא רוב

בטעמא דקרא (להגר"ח קנייבסקי זצ"ל) **תירץ-** למאי דאמרו (סנהדרין ל:), מדבריהם נודכה פלוני, ואסור לומר מי זהרוב שזיכה ומי המעט שחייב, ולפי מאי **דאיאת בזוה"ק** שהמרגלים ידעו שכשינסו לארץ ירדו מגדולם, משא"כ יהושע וכלב לא הי להם שום נגיעה לומר שטובה הארץ, הרי מכאן שאם היו ישראל מתבוננים כראוי היו רואים שכל טענתם שלא מרגלים מחמת נגיעתם הוא, והרי טענתם בטלה ומבוטלת, ורק טענת כלב ויהושע אמת, והרי הוא כדן מדבריהם נזכה פלוני, דזכאי.

חמדת הפלאות

עיון בדברי רבינו ה"פלא יועץ"

כתב רביה"ק בספרו פלא יועץ (חורבן בית המקדש), ביותר צריך לזהר בשבת לזכר בסעודותיו חרבן בית המקדש, מאחר שאומר בברכת המזון ואף על פי שאכלנו ושתינו חרבן בית הגדול והקדוש לא שכחנו, ואם לא יזכר ולא יעלה על לב חרבן בית המקדש אפילו בשעה שאומר אלו התבות, הרי זה מעיד עדות שקר בעצמו, לפני קונו ונשאר עונו, אבל המעלה את ירושלים בזכרוננו יזכה ויראה בבנינו.

ובסדר היום, כתב, וצריך לזכור בתוך סעודתו חורבן ירושלים והמקדש וינח על ככה ויאמר מזמור על נהרות בבל, ואע"פ שאין ראה לדבר דרשין סמוכים דכתיב נותן לחם לכל בשר וגומר וסמוך ליה על נהרות בבל, וביגון ואנחה יאמר (אם אישכך ירושלים וגומר) ויעלה על לבו השממה והחורבן שנחרב בית קדשנו ותפארתנו בעונותינו ונאך גלותנו כמה כמה הרפתקי ופרקי דעדו עלן וכ'.

ובשבתות וי"ט שאין להזכיר יגון ואנחה, יזכור פסוקי נחמה ציון וירושלים ומזמור (בשוב ה' את שבת ציון) ויאמן באמונה שלימה שנחמת ציון שאלהינו ברחמינו ינחמנו מאכלנו ויחדש מלכותו עלינו, וזהו צפית לישועה שראוי לאלה שלא יתייאש מן הרחמים, ואע"פ שהגלות נאך בעונותינו כל זה זמן, חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כל רחמינו, ואם יתמהמה חכה לו כי בא יבא ולא יאחר.

והנה, במ"ל (ר"ה ל), משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, וזכר למקדש, ומנלן דעבדינן זכר למקדש, דאמר קרא (יזמיהו ל יז) כי אעלה ארכה לך וממכותיך ארפאך נאם ה', כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לה, מכלל דבעיא דרישה.

וקשה, הרי אנו מתפללים שלש פעמים בכל יום ולירושלים עירך ברחמים תשוב, וכן בברכת המזון "ובנה ירושלים" וכ' ולמה אמרו שאין דורש לציון, ותשובה לזה בצדה, כי גם בשעת האמירה אין מכוונים בעומק הדברים, והיינו שאפילו אם חושב בלבו פירוש המילים, אבל עדיין אין זה בכלל "דורש".

ואולי אפשר לתרץ עוד, ע"פ דברי הרד"ק עה"פ ציון היא דרש אין לה שכתב, לא שישאל את דורשים את ציון, אלא שאומות העולם מנגות את ציון וקוראות לה נדחה, כיון שהם חושבים שאין לה דורש ומבקש, ולכן תיקן רבן יוחנן בן זכאי מעשה כדי להראות להם שאנו דורשים את ציון, כי מהתפללות הנלחשת למען ירושלים הם לא יודעים, הם רוצים לראות מעשים, ולכן אם הן יראו את עם ישראל נוטלים לולב ז' ימים, יחזור הכבוד לציון, כי הם יחקרו למה ה"לולב" ניטל במדינה שבעה, ושיבו להם, כי הוא זכר למקדש דבר זה נחשב שיש לציון דורשה.

לפי זה, יש ענין לכיון בימי חול המועד, כשנוטלים ד' מינים שהם זכר למקדש, שציון לא תשכח, ואולי יש גם ענין לנטע בחול המועד סוכות לכוותל המערבי עם הד' מינים, שמשם לא זה שכינה, כדי לקיים דרישה לציון, [גם לפי רוב השיטות שכהיום גם בכוותל המערבי נטילת הד' מינים בשאר ימות החג הם רק מדברגן].

ונראה, שאחד שלא יכול לכוון אלא בברכה אחת בשמונה עשרה (חוץ מהברכה הראשונה וברכת ההודאה), יכוון בברכת 'לירושלים עירך ברחמים וכו', או ב' תחזינה עננו' וכו', וקיים בזה דורש לירושלים.

עוד כתב השל"ה הקדוש שכתב, באמרו לישועת קיינו כל היום, יכוין לצפות לישועה כדי שיוכל להשיב דבר כשישאלוהו ביום הדין צפית לישועה.

חמדת אבות

עובדות מאבותינו ורבותינו מפרשת השבוע

סיום מסכתא בתשעת הימים

בש"ע (סי' תקנא, ט), שלא לאכול בשר ושלל לשותות יין, כדי למעט השמחה ויזכור ויצטער על חורבן ירושלים (לבוש סי'), וברמ"א (שם) שעל סעודת מצוה מותר וזהו גם על סיום מסכתא יעו"ש.

דין הצטרפות לזימון בתשעת הימים ומי מזמון

יש לחקור, מה יהא הדין, באם שני בני אדם אוכלים בשר בתשעת הימים מחמת מצוה וכדו', ורוצים לזמן עם מי שאכל חלב, האם שפיר דמי, ולדינא מי יברך ויזמן, האם מי שאכל חלב או אלו שאכלו בשר.

כהן וישראל האם מצטרפין כשאכל הכהן תרומה

והנראה לפשוט זאת, מהא דאמרו חז"ל (ערכין ד, ד), הכל מצטרפין לזימון כהנים לויים וישראלים, ופסקין להדיא (או"ח סי' קצ"ו ס"ג), שכתב שם המחבר שלשה שאכלו כאחד וכו' או אחד מהם כהן ואוכל חלות, אע"פ שאין הישראל יכול לאכול עם הכהן, כיון שהכהן יכול לאכול עם הישראל מצטרפין.

ב' שאכלו בשר בתשעת הימים אין מצטרפין לזימון עם מי שאכל חלב

ובבאר היטב (שם) הביא דברי האגודה (פ' שלשה שאכלו) דאם אחד אוכל חלב ושניים אוכלים בשר מצטרפים דהאכל גבינה יכול להדיח פיו ולהצטרף עם האחרים, והרי זה כדברי הגמ' הנ"ל דיכול הכהן לאכול עם הישראל, אולם כל זה כל השנה, אבל בשבוע שחל בו תשעה באב שנהגו לא לאכול בשר, אזי אין האוכלים בשר מזמנין יחד עם מי שאכל חלב, דאין האחד יכול להצטרף להשני, דמי שאכל בשר אינו יכול להצטרף למי שאכל חלב דצריך להמתין ו' שעות, וכן מי שאכל חלב אינו מצטרף למי שאכל בשר כיון דאסור לו לאכול בשר בתשעת הימים.

פלוגתת האחרונים בזה

ובהגהות מנהגים הקשה על דברי האגודה, דהא מה בכך שאינם יכולים לאכול בשר או חלב, הא אפשר להם שיאכלו לחם, והוא המצרפם לזימון, ומכוח קושיא זו פסקו המהרש"ל הביא ה"ט"ז שם שגם נקט כן להלכה, דמצטרפין לזימון ע"י אכילת הלחם.

אולם המגן אברהם, ביאר דסברת האגודה לאסור ככה"ג, כיון דקיי"ל (י"ד סי' פ"ט) דאין לאכול מאותו לחם גם בשר וגם חלב, הרי דיש לומר דסבירא ליה להאגודה דכדי שיוכלו להצטרף לזימון בעינן שיוכלו שניהם לאכול מאותו לחם, וכיון שכך הא אחד אכל בשר ואחד חלב א"א להם לאכול מאותו לחם לכן אינן מצטרפין.

תבשיל של בשר לא נאסר בתשעת הימים

ובש"ת מקום שמואל (סי' צ"ה) נתקשה בזה, דמ"ט לא יוכל מי שאכל חלב לאכול מאותו לחם של מי שאכל בשר, אחרי שיד"ח פיו, דהא מטעם תשעת הימים לא אסרו אלא בשר ממש, אבל תבשיל של בשר לא אסרו, וא"כ אפי' אי נימא דהוא מלוכלך מבשר לא הוי יותר מתבשיל של בשר שהותרה בתשעת הימים, ומכל מקום מסיק דשב ואל תעשה עדיף ויותר טוב שלא להצטרף בתשעת הימים בכהאי גוונא.

אוכלי בשר ואוכלי חלב מי שאכל חלב מזמון

וחידש לן המגן אברהם (שם) דאם ב' אכלו בשר ואחד אכל חלב, הרי מי שאכל חלב הוא המזמון, כיון דהוא יכול להצטרף למי שאכלו בשר, והאוכלים בשר אינם יכולים להצטרף אליו, והרי האוכל חלב הגורם שיהא מזמון ולכן הוא מברך.

חידוש המ"ב דגם בתשעת הימים אפשר להצטרף אוכלי בשר ואוכלי חלב

ובמשנה ברורה (סק"ט) דבב' אופנים יוכלו להצטרף לזימון אפילו בתשעת הימים א'- שאכלו לחם יחדיו עוד קודם שהאוכלי בשר התחילו לאכול בשר, ובזה הצטרפו לזימון כבר באכילת לחם, ב'- או שאחד מבני הסעודה אכל לחם אחר שאינו מלוכלך לא מבשר ולא מחלב שזה מצרף את כולם שיהי' יכולים לאכול מלחמו.

והנה המשנה ברורה הביא בכאן ב' דרכים להצטרפות לזימון אוכלי בשר ואוכלי חלב בתשעת הימים, ולענ"ד דנפקא מינה רבתי להלכה בין הני תרות, דלמאי חידש לן המג"א הנ"ל, בב' אוכלים בשר וא' אוכל חלב שמצטרף, ומי שאכל חלב מזמון מטעם שהוא הגורם שיהא מזמון, א"כ נחזי אנו, דלאופן א' שהביא המשנה ברורה דאיידי שאכלו לחם קודם הסעודה, הרי דאין עדיפות לזימון לאחד יותר מתבירו, אולם להאופן הב' דאיידי שאחד אכל לחם שאינו לא מחלב ולא מבשר הרי דהוא הגורם שיהא מזמון והרי א"כ עדיפות הוא שהוא יברך.

גדר הצטרפות לזימון

והנה מדברי האגודה והמג"א שהבאנו לעיל, שיכולים אוכלי בשר ואוכלי חלב להצטרף מטעם שמי שאכל חלב יכול להדיח פיו ולאכול בשר, הרי דלא היה להם די במה שאכלו לחם, אלא דבעינן שיוכל לאכול מה שאכלו חבריו שמצטרף עמהם, ולולי זאת לא שייך כאן זימון, אולם לדברי המהרש"ל והט"ז שנקטו כדברי הגהות מנהגים דאכילת הלחם מצרפת, הרי דלא בעינן לכדי ציורף אלא הלחם והוא המצרפן.

ואפשר דנחלקו במהות הציורף לזימון, דדעת האגודה והמג"א הוא, דכדי שיוכלו להצטרף בעינן שכל אחד יוכל לאכול מדינא כל מה שחבירו יכול לאכול, ורק כך שייך זימון ונקרא שלשה שאכלו כאחד, ולכן כתבו דטעם שמצטרפין כיון שיוכל להדיח פיו ולאכול בשר ולא די להם באכילת לחם, אולם המהרש"ל והט"ז סבירא להו דעיקר הצטרפות לזימון הוא הגורם לזימון שתאמר והוא הפת ודי לנו אם שלשתם יכולים לאכול מאותו הפת.

בזה גם יהא תליא מי הוא המזמון

ולהנ"ל מדברי המג"א בדין מי הוא המברך, גם יצא לנו בזה נפק"מ לדינא, דאי כשיטת האגודה והמג"א דבעינן שיאכל בשר, הרי דמי שאכל חלב ועתה אוכל בשר הוא הגורם שיהא מזמון, והרי הוא המזמון, אולם לדעת המהרש"ל והט"ז דהעיקר הוא הלחם המצרפן כדברי ההגהות מנהגים בזה הרי ליכא עדיפות אחד יותר מהשני מי שיברך.

אם האוכל בשר הוא כהן הוא מברך ולא מי שאכל חלב

ואם כנים דבריננו, יבואר בזה מה שכתב המשנה ברורה בשער הציורן (ס"ק י"ב) דכיון שלא הזכירו הגר"ז והדה"ח דין המג"א דמי שאכל חלב הוא המזמון, והרי דלא נקטו כן להלכה, לכן עכ"פ היכא שהאוכל בשר הוא כהן דיש עליו מצוה של וקדשתו מסתברא שהוא מברך ולא מי שאכל חלב, דאין לדחות המצוה מפני סברת המג"א, ולהנ"ל, אפשר דס"ל כהמהרש"ל והט"ז דעיקר הצטרפות הוא הלחם וליכא עדיפות אחד מהם לזימון.

לחידודא

חקירות הלכתיות ע"ד החידוד בש"ס ובפוסקים

זו עשה מעשה, ומעשה זה נשאר עד היום?

שאלה ע"ה- באיזה דבר מותר וצריך לברך שהחיינו גם בימי בין המצרים (חוץ מפדיון הבן)?

פתרון לחידודא- גליון ר"מ מטות מסעי

שאלה ע"ב- היכן מצוינו, ברכה בשם ומלכות, שצריך לכרוע בה [לא בתפילה וקריאה"ת]?

שאלה ע"ג- על איזה דבר (אוכל) מברכים פעמים ברכה אחת, לפעמים שניים, לפעמים שלוש,

ולפעמים כלום?

תשובה ע"ב- בש"ע (או"ח סי' רכ"ג ס"ב) נפסק, ילדה אשתו זכר מברך הטוב והמטיב, וכתב המג"א (שם סק"ב) ד"ה מברך, ישתחוה נגד מזרח ויברך.

תשובה ע"ג- שמן כששותה לרפואה, א"י"ז לברך, אם זהדרך אכילה מברך אחת, בחנוכה בשאר הימים שתיים, וביום הראשון שלוש, כמו כן מצוינו בשותה יין, שאם זה לרפואה י"א שאין מברך כלום, כל זמן ששותה מברך אחת והוא בפה"ג, בליל שבת, שתיים, שמוסיף מקדש השבת, בשבת וי"ט מוסיף שהחיינו על הכוס, בליל סוכות קידוש סוכה (להדעות שמברכים לישב על יין), יקנה"ז (אם ברכת הנר שייכת ליין), כע"ז בכל הברכות לענין לחם שמועיל לקידוש, ומשכח"ל ו' ברכות לכא' ביו"ט ראשון של פסח שחל במוצ"ש שמברך יקנה"ז.

שאלה ע"ד- מצוינו אחד מגדולי ישראל שהעיד על אחד מגדולי ישראל שקיבל עלייה בפרשתינו, ועקב עלייה